

ANABİLİM EĞİTİM KURUMLARI

MESLEK SEÇİMİNDE
DİKKAT EDİLMESİ
GEREKENLER

MESLEK SEÇİMİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

Çağdaş bir toplumda özgür bir bireyin önemli gelişim görevlerinden biri de mesleğini seçmesidir. Meslek seçimi; insanın yaşam tarzını, yaşam koşullarını, çevresini, ilişkilerini, dünya görüşünü kısaca tüm hayatını etkileyen ve belirleyen çok önemli bir karardır. Bu kararı verirken kişi iyi düşünmeli, öncelikle kendini iyi tanımalı, güçlü ve zayıf yönlerini iyi bilmeli, istediği meslekle kişilik özelliklerinin, yeteneklerinin ve ilgilerinin uyum içinde olması gerektiğini göz önünde bulundurmalıdır.

Meslekleri seçerken popüler ve ekonomik getirisinin yüksek olması gibi kıstaslar, bireylerin ilgi duymadıkları mesleklere yönelmelerine neden olacaktır. Sadece yüksek gelir sağlayabilme düşüncesiyle istenilmeyen bir alanda işe başlanması, bireylerin yaptıkları işten doyum almamalarına yol açacaktır.

Doğru meslek tercihinin çoğunlukla bireyin kişisel özellikleriyle ilgili olduğu iddia edilir ancak bu konuda aile, arkadaş vb. çevre baskısı, mesleğin sağlayacağı sosyal statü, mesleğin ekonomik getirisi bireyin doğru seçim yapmasını engelleyebilir. Çoğu zaman üniversitede okunacak bölümü ya da fakülteyi, bireyler yerine ebeveynleri seçmektedir. Gerek ekonomik imkânlar gerekse toplumsal saygınlıklarını dikkate alan ebeveynler, çocuklarının ilgi alanlarını dikkate almaksızın onlar adına karar verebilmektedirler. Bu nedenle neyi istediğinizi bilerek ve kariyer hedeflerinizi de düşünerek meslek seçimi yapmak, hayatınızla ilgili oldukça önemli bir karardır.

Kendinize uygun mesleği seçmek için kişilik özellikleriniz, değerleriniz, yetenek ve becerileriniz, güçlü ve zayıf yanlarınızla birlikte kendinizi tanımanız, üzerinde en fazla düşünmeniz gereken konulardan biridir. Meslek seçiminizi, bunları göz önünde bulundurarak yapmalısınız. Kişilik özelliklerinizin yanı sıra beklentileriniz, hayal ettiğiniz çalışma ortamı ve çalışma koşulları gibi etkenleri de belirlemelisiniz.

Meslek seçimi yapmadan önce kendinizi keşfetmeye yönelik aşağıdaki konular üzerine bir çalışma yapabilirsiniz.

Kişilik özelliklerinizi ve davranışlarınızı analiz edin. Unutmayın ki meslek seçimi kişiliğin bir ifadesidir.

Her mesleğin kendine has bazı kişilik özellikleri vardır. Örneğin cerrah olmak isteyen birinin kandan ve ölümden korkmaması, soğukkanlı ve gerçekçi olması gerekir. Avukat olmak isteyen birinin, ikna gücünün yüksek, dışa dönük, insanlarla sürekli ilişkide olmaktan hoşlanan girişimci özelliklere sahip olması gerekir. Pilotların soğukkanlı ve duygusal açıdan dengeli kişiler olması gerekir. Öğretmenlerin sabırlı, iyi ilişkiler kurabilen ve dışa dönük kişiler olması gerekir. Bu örnekler kişiliğin meslek seçiminde ne kadar önemli olduğunu gösterir. Kendinize uygun olan mesleği seçmeden önce kendinizi tanı maya yönelik şu soruları sormanız gerekir:

- İnsanlarla sürekli iletişim hâlinde olmayı mı seversiniz yoksa yalnızlıktan hoşlanan içe dönük bir yapınız mı var?
- Ön planda olmayı mı seversiniz yoksa kırılgan ve çekingen biri misiniz?
- Ayrıntılar sizin için önemli midir?

- Titiz misiniz?
- Olaylar karşısında çabuk sinirlenir misiniz?
- Yöneten mi, yönetilen mi olmayı istersiniz?
- Sürekli seyahat etmekten mi hoşlanırsınız, düzenli bir hayatınız olmasından mı?

İşte bu sorulara vereceğiniz cevaplar, sizin kendinizi daha iyi tanımanızı ve seçeceğiniz mesleğin size uygun olup olmadığı hakkında bilgi sahibi olmanızı sağlayacaktır.

Yeteneklerinizi, becerilerinizi, ilgilerinizi belirleyen üç alana dikkat edin.

Yetenek: Yetenek konusu, meslek seçiminde en önemli ölçütlerin başında yer almaktadır. İşe yatkınlık, başarılı olunup olunamayacağının en önemli göstergesidir. Birey belli bir eğitim ve hazırlıktan sonra yeteneğinin yardımıyla istenilen noktaya erişebilir. Bu anlamda yetenek daha çok, bireyin öğrenme, belli bir eğitimden yararlanabilme gücü anlamına gelir. Yani kimse doğuştan bir işi yapmaya yeteneklidir veya değildir denemez; birey o işi öğrenebiliyorsa, eğitim sürecinde başarılı olabiliyorsa yetenekli demektir.

Beceri: Kişinin bilişsel, psikomotor veya fiziksel işlev görmesi olarak tanımlanan, alanlarda göstermiş olduğu güncel performanstır. Alanlarda şu andaki performans düzeyidir. Beceri, kişinin ek olarak bir eğitime ve hazırlığa ihtiyaç duymaksızın kendisinden istenen işi yapabilecek potansiyele sahip olması olarak tanımlanabilir.

İlgi: İlgi, bireyin karşısındaki kişiye, nesneye veya faaliyete karşı gösterdiği hoşlanma, hoşlanmama veya umursamama şeklinde göstermiş olduğu tepki olarak tanımlanabilir. İlgi, belli faaliyetlere isteyerek yönelme, bu faaliyetleri kısıtlayıcı koşullar altında bile başka faaliyetleri tercih etme ve bu faaliyetleri yaparken yorgunluk yerine doyum ve haz, bıkkınlık yerine devam etme isteği duyma durumlarında varlığına hükmettiğimiz bir iç uyarıcıdır. Kısaca insanın yaptığı etkinlik sonucu aldığı haz ve keyiftir.

Güçlü ve zayıf yanlarınızı yazın.

Kendinize şu soruları sorun:

- Neleri yapmaktan hoşlanıyorum?
- Neleri iyi yapabiliyorum?
- Hoşlanmadığım konular ve işler nelerdir?

Edindiğiniz deneyimlerde kazandığınız başarıları ve uğradığınız başarısızlıkları listeleyin.

Kazandığınız başarılarındaki davranışlarınızı, düşüncelerinizi, aktivitelerinizi not edin. Bunlar, gelecek başarılarınızın anahtarı olacaktır.

Karşılaştığınız başarısızlıklardaki davranışlarınızı, düşüncelerinizi, aktivitelerinizi not edin. Bunlar, gelecekte tekrarlayacak başarısızlıkları önleyecek ve sonraki başarılarınızın anahtarı olacaktır.

Belirlediğiniz değerlerin düşünceleriniz, davranışlarınız, hedefleriniz ve düşlediğiniz kariyer ile uyumlu olup

olmadığını kontrol edin.

Grup çalışmalarına mı yatkınsınız yoksa bireysel çalışmalarda mı daha fazla başarılı olduğunuzu düşünüyorsunuz?

Meslekleri araştırırken aşağıdaki konular üzerinde düşünebilirsiniz:

- Seçmek istediğiniz meslekleri belirledikten sonra araştırma yapın.
- İlgilendiğiniz mesleklerin çalışma koşulları, çalışma saatleri, fiziksel çevresi, gelir düzeyi hakkında araştırma yapın.
- Mesleğin piyasadaki yeri ve geleceği ile ilgili araştırma yapın ve hedeflerinizi ne kadar gerçekleştirebileceğinizi düşünün.
- Mesleki kuruluşlar ve meslek üyeleri ile bağlantıya geçerek mesleğin inceliklerini öğrenebilirsiniz.
- İsteddiğiniz mesleği yapan kişilere ulaşarak bilgi alın. Bu kişilerden yaptıkları işi size ayrıntılı olarak anlatmalarını rica edin. Bu şekilde, hayal ettiğiniz işin pratikte ne tip uygulama alanları bulunduğunu öğrenebilirsiniz.
- Tercih ettiğiniz mesleklerle ilgili staj, gönüllü çalışma, proje bazlı çalışma, dönemsel çalışma imkânlarını araştırın ve fırsat bulduğunuzda deneyin.
- Sahip olduğunuz kişisel özelliklerle mesleğin ve sektörün gerektirdiği yeterlilikleri karşılayın.

Şimdi geleceğin mesleklerine bir göz atalım.

“Büyüyünce ne olmak istiyorsun?” hepimizin çocukken duyduğu bir soruydu. Çoğumuzun yanıtı da doktor, pilot ya da süper kahraman olmaktı. Oysa şimdi seçenekler daha çok. Üstelik meslekler giderek ilginçleşiyor; kullanıcı ara yüzü mühendisi, bilgi teknolojileri yöneticisi... İşte Forbes ve ABD finans dergisi Kiplinger’da yer alan geleceğin meslekleri:

GELECEK 10 YILDA İYİ KAZANDIRACAK MESLEKLER

TIP MÜHENDİSLİĞİ

Tıp mühendisliği, geleceğin mesleği olarak anılan, yeni bir mühendislik alanıdır. Yeni bir mühendislik dalı olduğundan birçok kişi tarafından henüz tanınmayan bir bölümdür. Tıp alanında ihtiyaç olan malzemelerin üretimi ile ilgili bir bölüm olarak tanımlanmaktadır. Hastalıkların tedavisinde kullanılacak yeni cihazlar üretilip geliştirilmesinde ihtiyaç olan mühendisleri yetiştirmek temel amaçtır. Tıp mühendisliğini daha yüzeysel düşünmek gerekirse makine mühendisliğinin ve tıp fakültesinin

birleşimiyle ortaya çıkmış bir bölümdür. Nüfusun artışıyla birlikte teknolojinin ilerlemesi ve tıp alanında yeni cihazlara ihtiyacın artmasından dolayı daha kaliteli bir yaşam arzusu artmış ve tıp mühendisliği ortaya çıkmıştır. Tıp mühendisliğinde teknoloji ve klinik tecrübeler birleşmiştir.

İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ

İşletme mühendisliği, işletmelerin bir bütün olarak tasarımına ve geliştirilmesine odaklanan bir mühendislik disiplini. İşletme mühendisliği, mevcut işletmelerin sahip oldukları sistemlere ilişkin problemlerin çözümü, yeni işletme sistemlerinin (bilişim, insan kaynakları, pazarlama, satış, servis, tedarik, operasyon, sevkiyat vb.) tasarımı ve mevcut sistemlerle entegre edilmesi üzerine uzmanlaşır.

ETİK BİLGİSAYAR KORSANI

Bir bilgisayar korsanı nasıl mı etik olabilir? Artık şirketler kendi online sistemlerine saldırması için etik bilgisayar korsanlarına iş veriyor. Böylece tehlikeli, art niyetli saldırganlardan önce güvenlik sistemlerindeki problemleri kesin olarak saptamak için harekete geçebiliyorlar. Etik bilgisayar korsanları, şirketin sistemlerini onarıyor, kimi zaman virüs oluşturup etkilerini gözlemliyor. Bugün ABD’de bu işi yapmak isteyenler için “Certified Ethical Hacker” (CEH) gibi sertifikalar verilmeye başlandı. ABD’de etik bilgisayar korsanları yıllık ortalama 92 bin dolar civarında kazanıyor. Türkiye’de de bu meslek, gelişen şirket sistemleri de düşünüldüğünde birkaç yıl içinde daha popüler hâle gelecek. Etik bilgisayar korsanlığı, tehlikeli bir potansiyeli de barındırdığı için işe alım süreçlerinde sıkı bir denetim mekanizmasını zorunlu kılıyor. Eğer bu meslek dünya çapında hızlı gelişim gösterecekse neyin etik olup olmadığının resmi bir şekilde belirlenmesi gerekiyor.

SİGORTA UZMANI

Bu alan diğer başlıklar kadar “yeni” olmayabilir. Birleşmiş Milletler Dünya Nüfusu Görünüm 2012 raporuna göre dünyada kadın ve erkeklerde ortalama yaşam süresi 71 yıl. Türkiye’deyse 74.4. Ve bu sayılar gün geçtikçe yükseliyor. Hâliyle sağlık daha da önem kazanıyor. Sigorta da daha kritik bir hâle geliyor. Sadece sağlık alanında değil, büyüyen uluslararası şirketlerde finansal problemler her an kapı önünde bekliyor. Her türlü riskin etrafta cirit attığı bir ortamda sizce de sigortanın hafife alınır bir tarafı var mı? Başarılı bir sigorta uzmanı bugün olduğu gibi gelecek 20 yılda da iyi kazanacak. Büyüyen ve daha rekabetçi hâle gelen ekonomiler, sağlık bilimlerindeki atılım, alım gücündeki artış... ABD Çalışma Bakanlığının geçen yıl yaptığı bir analize göre sigorta uzmanlığı yedi yıl içerisinde yüzde 27’lik bir büyüme kaydedecek. Türkiye’de bu konuda bir veri yok. Ancak uluslararası birçok sigorta şirketini düşündüğümüzde bunun Türkiye’ye de yansıtacağı kesin.

GIDA KİMYAGERİ

Yemek bilimdir! Harika bir keki nasıl yaparsınız? Bir gıda kimyagerine sorun. Bu gurular besinlerin lezzetini geliştirerek her şeyi biraz daha lezzetli yapıyor. Dünya genelinde mutfak kültürüne yoğun bir ilgi var. Yüzlerce televizyon programı yüksek reytingleriyle kitleleri başına toplamayı başarıyor. İnsanlığın var olduğu günden bugüne ilgisini hiç kaybetmediği belki de en kadim alanlardan biri mutfak. Gıda kimyagerleri alışılmışın dışında çılgınca işler yapıyor. Kimyadan da yararlanarak 3 boyutlu yazıcılarla “basılan” yemeklerden farklı materyallerle pişirme tekniklerine kadar çok geniş bir alanda şaşırtıcı sonuçlar elde etmeyi başarıyorlar. Bu meslek sadece dünyada değil, uzayda da konuşuluyor. NASA, 3 boyutlu yazıcılarla uzay görevlerinde gıda basımı konusunda çalışmalar yürütüyor. Yemeğe ilginin arttığı ve global çapta bir bilinçlenmenin olduğu bu dönemde, gıda kimyagerliği önümüzdeki 10 yıl adından sık sık söz ettirecek.

EPİDEMİYOLOG

Kuş gribinin kuşlardan kaynaklandığını ilk kim keşfetti? Bir epidemiyolog. Bu hastalık büyücüleri, hastalıkların ardındaki nedenleri açığa çıkarıyor, sterilizasyon teknikleri üzerinde çalışıyor, sağlık tehditlerini alt etmek için yeni metotlar geliştiriyor. Sağlık ve resmi kurumları protokoller konusunda uyarıyor. Dünyada epidemiyologlar halk sağlığı için çalışıyor. Analizler, ABD başta olmak üzere birçok ülkede epidemiyolojinin 2020’ye kadar yüzde 30’luk bir büyüme kaydedeceğini gösteriyor. Nesnelerin İnterneti (IoT) gibi birçok yeni teknoloji sağlık verilerini toplamayı kolaylaştıracak. Kendi tahlillerimizi evimizde yapabileceğiz. Bu verilerin internete aktarımı çok kolay olacağı için analizler de epidemiyologların elini oldukça kolaylaştıracak. Ulaşım imkânlarının gelişmesi de bulaşıcı virüs ve bakterilerin yayılımını hızlandırıyor. Bunların önüne geçmek, nedenleri saptamak gün geçtikçe daha da önem kazanacak. Ebola, kuş ve domuz griplerini düşünün.

KULLANICI ARAYÜZÜ MÜHENDİSİ

Favori sitenizde bir yere tıkladığınızda bu sizi başka bir sayfaya götürür. Basit değil mi? Peki, biri sizin ne beklediğinizi bilip bu düğmeyi ona göre programlasa? Kullanıcı arayüzü mühendisleri, her gün online olarak ne göreceğinizi belirliyor. Bu meslektekilerin her kullanıcı için neyin en iyi olduğu konusunda bir fikirleri ve sezgileri var. İnternet trafiğinde bu denli önemli bir alan ABD İş Gücü İstatistik Bürosunun verilerine göre 2020’de yüzde 22’lik bir büyüme kaydedecek. Bu, yüzde 14 olarak beklenen yazılım programcılığından bile yüksek bir oran. Dünyanın hemen her yerinde iyi kazandırmaya aday, henüz çok bilinmeyen ve önemi her geçen dakika artan kullanıcı arayüzü mühendisliği, gelecek 10 yıl içerisinde adından daha çok söz ettirecek. İş uzmanları bu mesleği “süper-kritik pozisyon” olarak tanımlıyor. Şirketler online marketlerini büyüttükçe sitelerini daha etkili bir hâle getirmek için kimin kapısını çalacak? Tabii ki kullanıcı arayüzü mühendislerinin.

DENTAL HİJYENİST

Bu mesleğin ABD’de 10 yılda iş hacmi olarak yüzde 33 büyüyeceği öngörülüyor. Diş hekimliğine göre eğitimi daha kolay olan dental hijyenisti Türkiye’de daha çok ağız ve hijyen uzmanı olarak biliniyor. Dental

hijyenistler, diş hekimlerine yardımcı olarak çalışıyor. Diş sağlığı için uygun beslenme ve ağız sağlığının sürdürülebilirliği konusunda hastalara özel beslenme programları belirliyor. Zaman zaman ağız sağlığı konusunda dokümantasyon hizmetlerinde de görev alıyorlar. ABD ve Avrupa'da ön lisans programları sayesinde dental hijyenist olabiliyorsunuz.

TIBBİ SONOGRAFİ UZMANI

Tıbbi sonograf uzmanlığı ABD'de en hızlı büyüyen birkaç meslekten biri. 2004-2014 arasında yüzde 30 civarında bir büyüme kaydeden mesleğin ABD'de önümüzdeki 10 yılda yüzde 34.3 daha büyüme yaşayacağı tahmin ediliyor. Sonograf uzmanları, özellikle doğum öncesi kontrollerde büyük bir rol oynuyor. Size bebeğinizin kız ya da erkek olduğunu söyleyen işte bu uzmanlar. Tabii işleri cinsiyet çözümlemesi ile sınırlı değil. Her şeyden önemlisi, bebeğin tüm gelişim süreçlerini inceliyor ve raporluyorlar.

FİZYOTERAPİST

Bu yazıyı eğri büğrü bir pozisyonda okuyorsanız muhtemelen ileride bir fizyoterapistin kapısını çalacaksınız demektir. Dünya genelinde artan istihdam, bilgisayarlar başında hareketsiz geçen çalışma saatleri, egzersizden uzak yaşayan insanlar, yaşlanan nüfuslar... Tüm bunlar fizyoterapistlerin aydınlık geleceğini müjdeliyor. Dünyanın dört bir yanında fizyoterapiye büyük bir ilgi var. Özellikle spor dünyasında onlara çok ihtiyaç duyuluyor. ABD'de 10 yıl içerisinde bu mesleğin yüzde 36'lık bir büyüme göstereceği tahmin ediliyor.

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ YÖNETİCİSİ

Bilgisayar ve bilgi sistemleri yöneticisi veya bilgi teknolojileri yöneticisi, labirent gibi sürekli değişen modern teknolojide çok kritik bir sorumluluk taşıyor. Bu çalışanlar kısa ya da uzun vadelerde şirketlerin teknolojik ihtiyaçlarını ve hedeflerini belirliyor. Hangi yazılımlar kullanılacak, donanımlarda ne gibi değişiklikler yapılacak, kötü niyetli saldırganlara karşı nasıl önlem alınacak?.. Tüm bu operasyonlarla onlar ilgileniyor. ABD İş Gücü İstatistik Dairesinin rakamlarına göre bu alanda 2022'ye kadar yüzde 15.3'lük bir büyüme yaşanacağı düşünülüyor.

YAZILIM GELİŞTİRİCİSİ

Yazılım, bugünkü elektronik dünyanın işlemlerini sağlıyor. Akıllı telefonunuzda e-postalarınızı kontrol etmenizi, sosyal medyada takılmanızı, çevrim içi havale yapmanızı sağlayan da o. Günlük hayatta bu denli kritik bir alanda yapılacak nitelikli istihdam için şirketlerin dünyanın neresinde olursa olsun kapısı açık. ABD İşgücü İstatistik Dairesine göre 2012 ile 2022 arasında bu alanda yüzde 22.8'lik bir büyüme olması bekleniyor.

YÖNETİM DANIŞMANI

Personelin etkinliğini artırmak sadece patronların görevi değil. Hatta bu iş artık başlı başına bir mesleğin konusu. Yönetim danışmanları, iş insanlarına etkinliklerini nasıl artıracakları, giderleri azaltarak nasıl daha fazla kâr elde edebilecekleri konusunda danışmanlık hizmeti sunuyor. Yani bir tür şirket doktorluğu yapıyorlar. Bu mesleğin ABD’de önümüzdeki 10 yıl içinde yüzde 18.6’lık bir büyüme kaydedeceği tahmin ediliyor.

SAĞLIK SERVİSLERİ YÖNETİCİSİ

Tüm sağlık pratikleri ve tesisleri üzerinde denetleme yetkisi olan, özellikle günümüzde hızlı yayılan salgın hastalık ve yaşlanan nüfusla birlikte önemi gittikçe artan bir meslek. Sağlık verilerinin derlenmesi ve analizinde büyük bir rol üstlenen sağlık servisleri yöneticileri, sağlık hizmetlerinin sürdürülebilir olması konusunda hastane gibi kurumlarda kritik görevler üstleniyor. Bu alanın önümüzdeki on yıl içinde yüzde 18.1’lik bir büyüme kaydetmesi öngörülüyor.

Kaynakça:

Kariyer Gelişimi ve Mesleki Rehberlik (MEB)
hurriyet.com.tr/gelecek-10-yilda-iyi-kazandiracak-meslekler
sinavsistemleri.com/tip-muhendisligi
Kariyer Gelişim Merkezi-Koç Üniversitesi
Meslek Seçimini etkileyen Etmenler(OSYM)